

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

לעילוי נשמת

אשה יראת ה'

העמידה תלמידות הרבה במוסדות חינוך חב"ד

בדרכם של רבותינו נשיאנו הקי נ"ע זי"ע

מרת רחל לאה ע"ה מונדשיין

בת הרה"ח הרה"ת ר' דוד ע"ה בראוומן

נלבי"ע ערב ש"ק פרי עקב, בעלות המנחה

כ"א מנחם-אב, ה'תשס"ה

נדפס על ידי ולזכות משפחתה שליט"א

ולזכות

אמה, מרת צביה שתחי' בראוומן

איתא נפטיקתא

אי, בזהר כו', מה ראה הקב"ה
שלא ברא את האדם אלא בשש
יום ב' שופטים
מכתב אדה"ז להרה"צ הרל"י
ענין המדרש במשה שנסהו
בגחלת אש

נדרס
(חסר הסיון)

ז"ל הר"ה נבג"מ זי"ע

מחר"ה נ"ע - הנחה מהרד"ז נ"ע
חבא רס"א (נרסם)
(חסר הסיון)
מאדמו"ר מליובאוויץ

עם קיצורים
שבת החונה, חרל"ה (לא נרסם)
" " " "
" " " "
(הנחה)
} פצפצפצפצפצפצפ
{ צצצצצצצצצצצצצ

הנחה מנדפס לניבאגמני, (מאדמו"ר) שז"הו

גן נעול
שמעתי מאדמו"ר (שבת היא מלזעוק)
להבדיל בין הטמא ובין הטהור
מחר חרש
אי, בפסיקתא - הו"א
כי חבא
כיאור על שער היחוד
להבין ענין סוכות
(חסר ההחלה)
שאו שערים ראשיכם
האשה נקנית
שמח השמח
כימי צאתך מאמ"צ
האשה נקנית
שמח השמח
קיצורים לד"ה את שבתותי תשמרו
תרכ"ג
ארי"י זמנא חדא
להבין ענין מרכ"ע
יש אהבה הנק' אהבה החוזרת
חסר ההחלה

לפנינו, הו"א הו"א הו"א הו"א

חרל"ה

ב"ה.

פתח דבר

לקראת שבת חזון הבעל"ט, הננו מוציאים לאור שני מאמרים השייכים לימים
אלו: א) ד"ה ענין שבת חזון; ב) איתא בפסיקתא, מאת הרה"ג הרה"ח וכו' ר' הלל ז"ל
מפאריטש.

*

לתועלת הלומדים ומעיינים הוספנו בשולי הגליון מראי מקומות וצינונים -
נערכו ע"י הרה"ת גבריאל שי' שפירא, והרה"ת ר' אלי' שי' מטוסוב.

מערכת, "אוצר החסידים"

עש"ק חזון היתשס"ז
ברוקלין, נ.י.

INYAN SHABBAT CHAZON, ISO BEPSIKSO

Copyright © 2007 by

"KEHOT" PUBLICATION SOCIETY

770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 774-4000 / Fax 774-2718

Order Department:

291 Kingston Avenue / Brooklyn, New York 11213

(718) 778-0226 / Fax 778-4148

www.kehotonline.com

The Kehot logo is a trademark of Merkos L'Inyonei Chinuch, Inc.

All rights reserved.

Manufactured in the United States of America

פקסימיליא מגוכי"ק כ"ק אדמו"ר זי"ע על המאמר הנדפס כאן
"הידוע דג' דפור' עניתא] וז' דנחמתא"

נסדר בדפוס, עמפייער פרעסס" ע"י מודכי ליב בן פיגא ויוסף יצחק בן ברכה
Empire Press, 550 Empire Blvd., • Brooklyn, N.Y. 11225 • (718) 756-1473 / Fax (718) 604-7633
נדפס בבית-ספר לדפוס, "יד החמשה", כפר-חב"ד. טלפון: 03-9606-237

הקודמים. ולכן באמת גם במשל מבואר שע"י קושי הקליטה של המקבל וכש"כ כשמקשה קושיות, ע"ז מעורר מוחין יותר נעלים כמבואר במ"א, כי ע"ז מרווח שמעתתא כי מקשה לו י"ב קושיות, נמצא אפשר להיות התעוררות מוחין ע"י אור חוזר שמעורר המקבל בהמשפיע. ולכן אפשר לומר שע"י תפילת משה על החטא ויחל"י משה כו' וכן בשעת החורבן ע"י שמסרו נפשם על קדושת השם ועל הבהמ"ק, ע"י אור חוזר הזה נתעורר אור חדש במקור המשפיע כמו ענין הלוחות ובשעת החורבן גילוי משיח. ואדרבה אפ"ל שהוא ענין יותר עמוק מההתעוררות של שלימות המוחין הקודמים ע"י שנקלטים בכלי המקבל ע"י דיבור המשפיע וכנ"ל במשל וצ"ע).

אבל עכ"פ נמצא מכוון סדר ההפטורות בכל שנה בדרך פרט ממה שנעשה בכלל. כי גילוי מדריגת משיח הוא מ"ת לבעלי תשובה כמ"ש משיח"י אתא לאתבא צדיקיא בתיובתא, והוא גילוי יותר נעלה מהגילוי שנגלה בשעת מ"ת שהו"ע מ"ת לצדיקים. ולכן כשנתעורר גילוי מדריגת משיח נעשה החורבן שהו"ע הסתלקות, והוא בעילוי אחר עילוי כנ"ל. ובסוף הגילוי⁷² הו"ע פסקא דחיותא, ולכן אז תגבורת קליפת עמלק אפיקורסות שהו"ע גוג ומגוג. והוא כימי צאתך מארץ מצרים, ואז אראנו נפלאות שהוא עצמות אוא"ס שנפלא ונעלה מגודל גילוי שהוא אור חדש ממש ע"י משיח. ומעין זה בכל שנה הוא שמיני עצרת ושמת תורה שהוא מעין דלעתיד, ואז נגילה⁷³ ונשמחה בכך ממש וד"ל.

ענין שבת חזון

ענין שבת חזון, שמעתי מאבי ע"ה שסיפר בשם הרב דברדיטשוב נבג"מ בעת היותו בשבת הנ"ל בק' בראהין אמר משל ע"ז, מאב שיש לו בן יקר ועשה לו לבוש יקר להתלבש בו ומצד שלא נזהר הבן באותו בגד ועשה מעשים אשר לא יעשו קרע אותו לכמה קרעים, ועשה לו פעם שני לבוש יקר וקרע אותו ג"כ, מה עשה האב עשה לו לבוש שלישי ולא נתן לו ללבוש אותו רק גנזו ולפרקים ידועים הוא מראה לו הלבוש ואומר לו ראה שאם תתנהג בדרך הישר ינתן לך לבוש זה ללבוש אותו [ומצד זה מרגילו לילך בדרך הישר עד שיודע בו שנעשה אצלו כמו טבע אז יתן לו הלבוש להלביש אותו כי אז אינו ירא ממנו פן יחזור לסורו מאחר שנעשה כמו טבעית כו']⁷⁴, וזהו ענין שבת חזון ל' מחזה שמראין לכאור"א מישראל⁷⁵ המקדש דלעתיד מרחוק כו' וד"ל.

וית' עומק ענין זה עם המבואר⁷⁶ בענין ויגש אליו יהודה וקורות בתינו כו' וד"ל.

17 וע' 241.
 (2) ומצד זה מרגילו: הבא במוסגרים, הוא הוספת הר"ה על משל הרלו"צ מברדיטשוב.
 (3) וזהו ענין שבת חזון ל' מחזה: ראה גם מ"ש אדמו"ר הצ"צ באוה"ת נ"ך שם: ומחזון ותחזינה עינינו.
 (4) מישראל: כ"ה בגוף כת"י הר"ה. ובהנעתק באוה"ת נ"ך שם תיתא תיבה זו.
 (5) המבואר בענין ויגש אליו יהודה וקורות בתינו: ראה תו"א ויגש מג, ג. ובמצויין במ"מ שם.

(1) ענין שבת חזון: נדפס מגוף כת"י הרה"ג הרה"ח הר"ה מפאריטש, בכת"י מס' 1228 צו, א. ונמצא ג"כ בכתבי"ד מעתיקים: 24 רסג, ב. 42 קפו, א. 173 ע, ב. 509 קמו, א. 756 קמב, ב. 2194 קצח, ב.
 רשימה זו נדפסה ג"כ בהערות לאוה"ת נ"ך כרך ב' (איכה) ע' אצו. והובא ונתבאר בארוכה בלקו"ש: ח"ב ע' 357 וא"ך (ונדפס גם בתורת מנחם ח"ד ע' 239 ואילך). ח"ד ע' 1091. ח"ט ע' 24 ואילך. חכ"ט וע' 18 ואילך. חל"ט ע' 8 ואילך. ועיג"כ בלקו"ש חכ"ט שם ע' שם.

אדהאמ"צ קונטרסים ע' רפא. וש"נ.
 (72) הגילוי: נו"א: הגלות.
 (73) נגילה ונשמחה בך: שה"ש א, ד.

(70) ויחל משה: תשא לב, יא.
 (71) משיח אתא לאתבא צדיקיא בתיובתא:
 ראה זח"ג (רע"מ) קנג, ב. וראה ס' מאמרי

והיו צריכין להתברר ע"י התומ"צ. וידוע שמ"ת לבע"ת הוא בחי' ומדריגה גבוהה ביותר, וכמ"ש במדרש"ע ע"פ ויגד לך תעלומות חכמה כי כפלים לתושי' אילולא חטאו ישראל לא ה' להם אלא מקרא וס' יהושע בלבד, ועכשיו שחטאו הרבה להם תורה ומצות מקרא ומשנה והלכות ואגדות. והגם שרש"י פ"י כדי לייגען כדי שלא יהא חוטא נשכר, אבל עכ"ז מובן שלוחות האחרונות נק' תעלומות חכמה בכפלים לתושי'. כידוע המשל שבקירוב מקום מספיק נר קטן להאיר, אבל להאיר בריחוק מקום צריך אבוקה גדולה. ולכן לנשמות המבוררים שהם במדריגת צדיקים גמורים ה' מספיק לוחות הראשונות ששרשם מחכמה הגלוי, אבל אחר החטא שחזרה זוהמתן נעשו במדריגת בעלי תשובה וצריך אור גבוה יותר להאיר, והוא מבחי' תעלומות חכמה.

ולכן כשנתעורר במקור בחי' לוחות האחרונות, וההתעוררות הוא סיבת ההסתלקות, לכן נשברו הלוחות הראשונות. וההסתלקות בכלל הוא בגי' בחי' כנגד תלת מוחין חב"ד כנ"ל במשל. וההסתלקות הוא בעילוי אחר עילוי, ולכן האבלות מתחזק יותר, כמבואר בשו"ע מן י"ז בתמוז עד ר"ח אב, ואח"כ האבלות בתוקף יותר, ושבוץ שחל בו ת"ב חמור יותר, עד שלבסוף הוא ת"ב שהו"ע פסיקת החיות לגמרי כמ"ש היתה"ה כאלמנה. וההסתלקות הוא סיבת הגילוי, שבחי' אור חוזר דמ"ת לבע"ת נגלה מתחילה בז' מדות דז"א ונעשה נהירו למעלה. ובוזה מתנחמים נש"י, כמשל המקבל שרואה פנים צהובות של המשפיע. ולכן כשנש"י הולכין לבתי כנסיות וקורין פסוקי דנחמה קומי"ם אורי כי בא אורך, מתנחמים גם בגלות המר כנ"ל במשל, שידועים נש"י כי בנין הז"א מהחסדים ומסתמא יתגלה גם למטה לנשמות דבי"ע אור חדש הזה. ועי"ז אח"כ הוא תרתי דתיובתא, שהו"ע תשובה עילאה ותשובה תתאה, שהו"ע עליית המל' שהוא נש"י דבי"ע בב' מיני הפשטות כנ"ל במשל. והכנת והפשטת המקבל מעורר תענוג הפשוט של המשפיע, ולכן אח"כ מ"ת של לוחות האחרונות ביוהכ"פ. ואח"כ כשנקלטה ההשפעה בפנימיות המקבלים שהם נש"י דבי"ע, נעשה שמחה ותענוג אצל המקבלים כמו אצל המשפיע וביותר, מפני שאצלם הוא חידוש יותר כנ"ל במשל.

(והגם שבמשל וכן בנמשל למעלה בהתעוררות מוחין דמ"ת נגד גילוי האבות ה' ע"י שלימות מוחין הקודמים כמו בברית בין הבתרים כנ"ל, וכאן בגילוי דמשיח שנתעורר בשעת החורבן וכן בי"ז בתמוז שבירת לוחות הראשונות לכאורה אינו ע"י שלימות כלל, כ"א ע"י חטא העגל וכן החורבן"ם ה' ע"י שנאת חינם כידוע. וצ"ל שההתעוררות ה' ע"י חסד חינם ולא מצד שלימות דמוחין

66 במדרש ע"פ ויגד לך תעלומות חכמה: 68 קומי אורי כי בא אורך: ישע"י ס, א.
 69 החורבן ה' ע"י שנאת חינם: ראה יומא איוב יא, ו. שמו"ר רפמ"י.
 67 היתה כאלמנה: איכה א, א. ט, ב.

בס"ד, מאמר מר"ה, והניחו על המכתב הרד"ז נ"ע

איתא' בפסיקתא (הובא בטור או"ח סי' תכ"ח) מבראשית כו' ומשם ואילך לפי הענין ולפי המאורע מפטירין תלתא דפורענותא שבעה דנחמתא תרתי דתיובתא, היינו מי"ז בתמוז עד יוהכ"פ. ומבואר בספרי הקבלה הטעם ג' דפורענותא הסתלקות ג' מוחין חב"ד, ז' דנחמתא התגלות מוחין דעתיקא בז' מדות דז"א, תרתי דתיובתא הו"ע עליית המל' ע"י תשובה עילאה ותתאה שעולה מבי"ע, ואח"כ מ"ת של לוחות האחרונות הו"ע התגלות מוחין דעתיקא לנשמות דבי"ע, ואח"כ שמע"צ ושמח"ת שהוא התגלות שמחה ותענוג לנשמות דבי"ע כמ"ש וישמחו' כך למטה כמו למעלה ממש כמשי"ת.

ולהבין סדר הדברים, צריך להקדים ולהבין קצת מ"ש וישב"ם משה אל אד' למה הרעות כו' ומאז באתי הרע לעם הזה כו' ויאמר הוי' עתה תראה כו' וידבר אלקים כו' וארא כו' עד וידעתם כי אני הוי'. וצריך להבין כפל לשון השאלה למה הרעות, שע"ד הפשוט הוא שע"י מה שנתעורר ענין הגאולה נעשה תוקף הגלות כמ"ש תבן' כו' תכבד העבודה כו', וא"כ מהו שכ' עוד ומאז באתי הרע לעם הזה דהיינו הך. וכן כפל לשון התשובה דמ"ש ויאמר הוי' עתה תראה הוא תשובה על מאמר למה הרעות, ומ"ש אח"כ וידבר אלקים וארא כו' הוא ג"כ תשובה על מאמר למה הרעות כמ"ש ברש"י בשם המדרש, וא"כ למה צריך ב' תשובות על שאלה אחת. גם התשובות בעצמם אינם מובנים, במה מתורץ השאלה למה כעת בהתעוררות הגאולה נעשה הגלות בתוקף יותר.

אך הנה איתא במדרש (מובא גם ברש"י מעין זה) ע"פ וידבר אלקים שהוא מדת הדין ואח"כ אני הוי' שהוא מדת הרחמים, ועי"ז איתא במד"ר' שאמר משה

1) איתא בפסיקתא: נדפס כאן מכת"י 694 (וברשימה אחת של מאמרי כת"י זה – נרשם ע"ז בגוכתי"ק אדמו"ר ז"ע: אי' בפסיקתא – הידוע דג' דפור' וז' דנחמתא). ונמצא ג"כ באיזה שינויים בקונט', פלח הרמון – מאמרים ורשימות" (י"ם תשנ"ב).
 מאמר זה של הרה"ה, הוא הנחת הרה"ח ר' דוב זאב קאזעווינקאו אב"ד יעקאטרנסלאוו, שה' מתלמידי ר"ה ומחסדי כ"ק אדמו"ר הצ"צ, מהר"ש, מוהרש"ב, ונמצא עוד אודותיו: בסה"ש: תורת שלום ע' 230, תרצ"ז ע' 231 ואילך. 349. תרפ"ח ע' 276 וע' 278. תרח"ץ ע' 264. תש"ח ע' 174. כרם חב"ד ח"ג ע' 54-56 (שם גם תמונתו) וע' 62. תורת מנחם ח"ט ע' 52. וראה סה"מ תרמ"א ע' תקצג. ושי"נ.
 2) מבראשית כו': בטור או"ח שם: בפסיקתא מבראשית עד י"ז בתמוז מפטירין מענין הפרשיות דומה בדומה, ומשם ואילך לפי הזמן ולפי המאורע כו'. וראה גם שו"ע או"ח שם ס"ח. וראה בהמובא עוד בלקו"ש ח"ט ע' 61. ובס' אנציק' תלמודית ח"י ע' יט.
 3) ז' דנחמתא התגלות מוחין דעתיקא בז' מדות דז"א: ראה גם סה"מ תרל"ח ע' רנה: ז' דנחמתא י"ל זהו נגד ז' מקיפים שבמל'.
 4) וישמחו בך: נוסח תפלת העמידה ליו"ט.
 5) וישב משה אל אד' למה הרעות. . . וידעתם כי אני הוי': שמות ו, כב – וארא ו, ז.
 6) תבן כו' תכבד העבודה: שמות ה, ז"ט.
 7) במד"ר שאמר משה לפני הקב"ה נטלתי ס' בראשית ונטתכלתי בו: ראה שמו"ר ספ"ה.

ההסתלקות, והתחיל הגלות כנ"ל. ובסדר זה שנתמעט גילוי אלקות בעולמות וגילוי התורה דור אחר דור, כמו דורות התנאים והאמורים והגאונים עד דורותינו אלה עיקבא דמשיחא שהם בחי' עקביים ממש. ולכן כתיב סוכת⁵⁵ דוד הנופלת תדיר, כמארז"ל⁵⁶ שמיום שחרב ביהמ"ק אין לך יום שאין קללתו מרובה מחבירו, מפני שההסתלקות היא בעילוי אחר עילוי כנ"ל.

ולכן בסוף הגלות הוא תגבורת קליפת האפיקורסות שהו"ע מלחמת גוג ומגוג כידוע⁵⁷ בענין תער השכירה, ומכחישים מציאות אלקות לגמרי, הגם שהאיר מעין גילוי דלעתיד ע"י דא"ח (כנ"ל בהג"ה ע"פ ומאו באתי לדבר בשמך דוקא הרע לעם הזה). וע"ז נאמר כימי⁵⁸ צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות, דהיינו לשיגיע הסתר אלקות כזה כמו קודם יצ"מ בגו"ר בתוקף עול מלכות ועול דרך ארץ ובהסתר אלקות, עד שיוכלו לאמר בחוצפה אפילו על מציאות גילוי אלקות הנגלה ע"י תורת הבעש"ט ותלמידיו שהם דבר שקר ח"ו כמ"ש ואל⁵⁹ ישעו בדברי שקר, וזהו סימן שהאור חדש דלעתיד כבר נגלה למעלה, ולכן נסתלק גילוי הקדום לגמרי כנ"ל באריכות. וכשם שאז נאמר עתה תראה דוקא, כמו כן לע"ל אראנו נפלאות דסדכ"ס למטה בראי' חושית כמ"ש ואמר⁶⁰ ביום ההוא הנה אלקינו זה.

ולכן מרמזים זה בכל שנה ושנה, כי כשנתחדש בפרט חיות על השנה בפרט, יש בו מכל מה שיש בכלל בשית"י אלפי שנין דהאי עלמא, ולכן בכל פסח יש בחי' יצ"מ וכן בכל רגל כידוע (ויש ג"כ בכל שנה מעין דלעתיד, שהוא שמע"צ ושמח"ת כמבואר⁶² בסוף מאמר והתגדילתי כו.). והלכך מפטירין ג' דפורענותא והוא מן י"ז בתמוז שהוא שבירת לוחות הראשונות עד יוכ"פ שהוא מ"ת של לוחות האחרונות, כי מה שנשברו לוחות הראשונות הוא מצד שנתעורר במקור בחי' לוחות האחרונות שהוא בחי' יותר גבוה, כי לוחות הראשונות הוא מ"ת לצדיקים ולוחות האחרונות הוא בחי' מ"ת לבעלי תשובה. ולכן הראשונות נתנו⁶³ בקולות וברקים שהוא כמו ענין הצדיקים באתגליא, שאז היו במדרגת צדיקים גמורים כמא' פסקה⁶⁴ זוהמתן, ולוחות האחרונות הי' בחשאי כמבואר שהוא ענין בע"ת שצ"ל נשוי⁶⁵ פשע כסוי חטאה, שהוא הי' אחר חטא העגל שחזרה זוהמתן

55) סוכת דוד הנופלת: עמוס ט, יא. כה, ט.
56) כמארז"ל שמיום שחרב... שאין קללתו מרובה מחבירו: ראה סוטה מט, א.
57) כידוע בענין תער השכירה: ראה גם מאמרי אדה"ז תקע"ב ע' רכב ואילך, ובהמ"מ שם. כתר שם טוב (השלם) סקס"ג.
58) כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות: מיכה ז, טו.
59) ואל ישעו בדברי שקר: שמות ה, ט.
60) ואמר ביום ההוא הנה אלקינו זה: ישעי' שמור"ר רפמ"ו.
61) בשית אלפי שנין דהאי עלמא: ראה ר"ה לא, א.
62) כמבואר בסוף מאמר והתגדילתי כו': מאמר מהר"ה, ולא נדפס לע"ע.
63) נתנו בקולות וברקים: ע"פ יתרו יט, טז.
64) פסקה זוהמתן: ראה שבת קמו, רע"א.
65) נשוי פשע כסוי חטאה: איוב יא, ו.
66) ואמר ביום ההוא הנה אלקינו זה: ישעי' שמור"ר רפמ"ו.

לפני הקב"ה נטלתי ס' בראשית ונסתכלתי בו ומדת הדין היתה. דהנה ידוע שאין יסורים בלא עון, וכל העונשים שבס' בראשית מאדה"ר ודור המבול וקין ודור הפלגה וסדום כולם מצינו חטאים ומצינו עונשם, אבל גלות מצרים שבתחילת ס' שמות מצינו עונשם ולא חטאים. דהנה גזירת הגלות היתה כברית בין הבתרים, שזה הי' מחמת עוצם האהבה והידידות כידוע ענין כריתת ברית, ואז נגזר הגלות, נמצא שאין זה מחמת חטא ועון. וע"ז השיבו הקב"ה, משה את כסבור שהוא מדת הדין, לית אינון אלא רחמים הה"ד וידבר אלקים אל משה, שאצל משה הי' נחשב לדיבור קשה ומדת הדין, ויאמר אליו אני הוי' שהוא מדת הרחמים. ובאמת כוונת המדרש לתרץ כל הדקדוקים הנ"ל שבפ' זו, היינו כפל ל' השאלה ושתי התשובות כנ"ל. דהיכן מצינו רמז בתורה ששאל משה טעם על הגלות המובא במד"ר הנ"ל, אך כוונת המדרש לפרש שאלת למה הרעות שקודם למה זה שלחתני, שהיא שאלה על כללות הגלות למה הרעות שיצטרך לגאולה, והיינו כנ"ל שלא מצא החטא שראויין לעונש זה, וע"ז נאמר נטלתי ס' בראשית כנ"ל. ואח"כ שאל שאלה שני' ומאו באתי כו', היינו למה בסוף הגלות כשמתעורר הגאולה נעשה הגלות בתוקף יותר בגשמיות ורוחניות, כמבואר בכתוב תבני' אין ניתן כו', וברוחניות ג"כ לא הי' בכל אריכות זמן הגלות הסתר אלקות כזה בהתגברות חוצפה יתירה על משה שגילה שם הוי' לקרוא אותו בשם שקר, וכמ"ש ואל"י ישעו בדברי שקר, נמצא שרצה להכחיש מציאות אלקות לגמרי. וכן במה שאמר נרפיסי' אתם כו' וכדמתרגם אונקלוס בטלנין אתון כו', והוא טענת כל האפיקורסים שאומרים כדי להנצל מעול מלכות ומעול דרך ארץ ע"כ בודים מדעתם ענין מלכות שמים. ובאמת לא מצינו כזה בכל אריכות זמן הגלות, אדרבה פרעה הראשון הודה לשם אלקים כמ"ש אחר⁶⁶ הודיע אלקים אותך כו'.

וע"ז היתה התשובה מקודם עתה תראה, פי' עתה דוקא שנעשה ההסתר אלקות בתוקף יותר עד שאין למטה הימנו, יהי' כעת דוקא גילוי אלקות שאין למעלה הימנו, עד שכל הקליפות יתבטלו וכולם יודו ויכנעו מפני השי"ת כמ"ש כ"י ביד חזקה ישלחם כו'. ואח"כ ביאר לו שאין הגלות מדת הדין כמו שסבר משה רק מדת הרחמים.

דהנה למה שאל משה טעם על הגלות בשעה ששב אל אד' אחרי שאמרו אליו יראי' ד' עליכם וישפוט. דהנה לפי סברת משה שהגלות הוא מדת הדין על איזה חטא ועון, כמ"ש בגמ' אין⁶⁷ מיתה בלא חטא ואין יסורים בלא עון, לכן

ראה גם אוה"ת וארא כרך ז ע' בתקסג. סה"מ
10) ואל ישעו בדברי שקר: שם ה, ט.
11) נרפיסי' אתם: שם ה, יז.
12) אחרי הודיעו אלקים אותך: מקץ מא, לט.
13) כי ביד חזקה ישלחם: שמות ו, א.
14) ירא ד' עליכם וישפוט: שמות ה, כא.
15) אין מיתה בלא חטא: שבת שם.
16) יראי' ד' עליכם וישפוט: שמות ה, כא.
17) ואל ישעו בדברי שקר: שמות ה, ט.
18) שאין יסורים בלא עון: שבת נה, סע"א.
19) תבן אין ניתן: שמות ה, טז.

חקר לידע שורש הדין ושורת הדין. דהנה ידוע שמהנהגה האנושית התחחונה יכולים להבין איך ההנהגה למעלה, רק שאצלנו הדבר מוטבע בחיק הבריאה העליונה, ולמעלה הוא בדרך בחירה ורצון שמהות ההנהגה תהי' באופן כזה, ולכן הטביע בנו השי"ת טבע זה כדי שנדע ע"י איך ההנהגה למעלה. כמו שמבואר ע"פ כמים¹⁶ הפנים לפנים כן לב האדם, דכמו שאצלנו מוטבע שאותה מדה שמתעורר בלבו על זולתו מתעורר בלב זולתו ג"כ באותה מדה עצמה, כמו כשמראה לאדם תנועה ופנים של חיבה יתעורר אהבת חברו אליו, וכשמראה לו פנים של זעם יתעורר בלב זולתו, וכן ההנהגה למעלה ג"כ, כשהאדם מתנהג ע"פ מדת הבטחון שהוא תלוי במדת האהבה דוקא, כמו שעל אוהבו הנאמן בוטח שיעשה לו מבוקשו, ממשיך עליו מדת החסד והאהבה כמ"ש והבוטח¹⁷ בה' חסד יסובבנו. ואם מתנהג עצמו בחששות יתירות ע"פ מדת הדין, כמ"ש באיוב¹⁸ ירא אלקים והי' חושש אולי חטאו בניו כו', המשיך עליו מדת הדין כמ"ש לא¹⁹ שלותי כו' ועי"ז דוקא יבוא רוגז כו'. ולכן אמר הבעש"ט²⁰ ע"פ הוי' צלך כמו הצל כו' כידוע. נמצא לפי זה נוכל לידע משורת הדין למטה איך ההנהגה מלמעלה, ולמטה אנו רואים שסדרו של מדה"ד בתחילה הוא בתוקף, וע"י ששופך חמתו בדיבור או בפעולה בתוכחת מגולה ע"י נחלש מדת הכעס לאט לאט עד שכלה ונמתק לגמרי התוכחת והיסורין שמייסר. ולכן המשבר²¹ כלים בחמתו מתקן הוא ליצרו. ולכן למעלה מצינו ג"כ בר"ה²² שהוא יום הדין יום²³ א' הוא דינא קשיא ויום ב' דינא רפיא.

וא"כ לפ"ז לדעת משה שהגלות הוא מדה"ד על איזה חטא כנ"ל, לכן שאל לידע שרש הדין מהו החטא, וזהו למה הרעות. ואח"כ שאל על שורת הדין, אם יש גם איזה חטא נעלם שע"י הו"ע הגלות (כדמצינו ג"כ באמת שהי' תיקון חטא דור הפלגה), אבל עכ"פ הי' צ"ל סדר הגלות מתחילה בתוקף יותר ומתחלש לאט

16) כמים הפנים לפנים: משלי כו, יט. וראה תניא פמ"ו.
17) והבוטח בה' חסד יסובבנו: תהלים לב, י"ד. וראה עיקרים (מ"ד ספמ"ו) אמר הכתוב (תהלים לב, י) והבוטח בה' חסד יסובבנו, כלומר אף אם אינו ראוי מצד עצמו מדרך הבטחון להמשיך חסד חנם על הבוטחים בהשם. וראה לקו"ש חל"ו 5 הערה 40.
18) איוב ירא אלקים והי' חושש: א, ה ואילך. וראה סוטה כז, ב.
19) לא שלותי... ויבוא רוגז: איוב ג, כה.
20) הבעש"ט ע"פ הוי' צלך כמו הצל: תהלים קכא, ה. קדושת לוי פ' בשלח (לט, ג. מ, סע"ב). פ' נשא (ע, ג, ושמם: הבעש"ט הי'
מוכיח תמיד את העולם בזה הפסוק ה' צלך דהיינו כמו שהצל עושה מה שהאדם עושה כך הבורא ב"ה כביכול עושה מה שהאדם עושה). סה"מ תרכ"ז ע' שכו. תרל"ג ח"ב ע' תע. ובכ"מ.
21) המשבר כלים בחמתו: ראה רמב"ם הל' שבת פ"י ה"י: הקורע בחמתו כו' חייב מפני שמיישב דעתו בדבר זה וינוח יצרו כו'. וראה בארוכה לקו"ש חכ"ט ע' 11 ואילך.
22) בר"ה יום הדין: ראה ר"ה ת, סע"א. טז, א"ב.
23) יום א' הוא דינא קשיא ויום ב' דינא רפיא: פע"ח שער ר"ה פ"א, ועוד. וראה מאמרי אדהאמ"צ הנחות תקע"ז ע' שכה.

מגדר עולמות ורק נגלה לנש"י בשעת מ"ת כנ"ל, כמ"ש פנים⁴⁷ בפנים שמכירים אמיתית המצייר בעצמו, והוא ע"י התורה שמחכמה עילאה נפקת. והוא הנק' אנת⁴⁸ חכים ולא בחכמה ידיעא, היינו שמהתבוננות במקור העולמות לא נוכל לידע זאת החכמה אפילו בדרך ידיעת המציאות. ולכן נא' ושמי הוי' לא נודעת היינו לא ניכרתי, כי מה שא' על אאע"ה⁴⁹ הכיר את בוראו היינו בל' חכמים נק' זה ג"כ הכרה. אבל ידוע מה שא' במדרש⁵⁰ רבה על הכרתו משל לא' שראה בירה דולקת אמר וכי אפשר לבירה בלי מנהיג, נמצא שהכרתו היתה רק מתוך התבוננות העולמות. ובאמת זהו נק' גדר ידיעא כנ"ל. רק עתה והוצאתי אתכם מתחת סבלות מצרים וידעתם כי אני הוי', הוא בחי' הוי' דלעילא.

ולפ"ז מתורץ לו ב' הקושיות, שכשהגיע אברהם לתכלית שלימותו בברית בין הבתרים בהשגתו ועבודתו הקודמים שהו"ע בחי' הוי' דלתתא, נתעורר במקור גילוי יותר נעלה שהו"ע הוי' דלעילא, שיתגלה ע"י מתן תורה. וההתעוררות הוא סיבת הסתלקות גילוי הקדום, ולזה נתעורר הגלות. וההסתלקות הוא בעילוי אחר עילוי, ולכן הגלות הוא בכ"י בתוקף יותר. ועתה כשנפסק החיות הקדום לגמרי, דהיינו כשמכחישינן מציאות אלקות לגמרי ודבר הוי' שבעשרה מאמרות אינו מאיר כלל ע"ד נאלמתי⁵¹ דומי', הוא סימן שהאור חדש של מ"ת כבר נגלה למעלה באצ"י בז' מדות דז"א, ועתה דוקא תראה כי כעת יתגלה גם לנשמות דבי"ע עד שכל הקליפות יכנעו וכולם יודו. וע"ז נאמר כי⁵² ביד חזקה ישלחם.

והנה כמו שמ"ת שהי' במעמד הר סיני הוא עילוי נפלא לגבי קיום התורה דהאבות, עד שבהתעוררות מוחין הנגלים בשעת מ"ת התחילו להסתלק מוחין הקודמים, כן הוא עד"ז ריחוק הערך ממה שנגלה עתה ע"י מ"ת לגבי מה שיתגלה לעתיד ע"י משיח בב"א, כמ"ש כי תורה⁵³ מאתי תצא חידושה של תורה. הגם שבשעת מ"ת נגלה ג"כ פנימיות כמ"ש פנים בפנים, אבל אי"ז עדיין רק בפנימיות הנשמה שהוא בחי' יחידה, אבל לע"ל יתגלה עצם היחידה בגילוי בגוף, וממילא יתגלה פנימיות או"ס למטה כמו למעלה ממש בחיצוניות העולמות, עד שביש הגשמי יאיר ויתגלה בחי' יש אמיתי. ולכן אמרו"ל משחרב⁵⁴ ביהמ"ק נולד משיח, דהיינו מחמת שנולד משיח נתעורר במקור למעלה מוחין היותר גבוהים כנ"ל, ולכן חרב ביהמ"ק ונסתלק גילוי הקדום כנ"ל שהתעוררות הוא סיבת

47) פנים בפנים: ראה ואתחנן ה, ד. פ"א, ה"ג.
48) אנת חכים ולא בחכמה ידיעא: תקו"ז 51) נאלמתי דומי': תהלים לט, ג.
49) אאע"ה הכיר את בוראו: ראה נדרים 52) כי ביד חזקה ישלחם: וארא ו, א.
50) במדרש רבה... משל לא' שראה בירה דולקת: ב"ר רפ"ט. וראה גם רמב"ם הל' ע"ז 53) תורה מאתי תצא חידושה של תורה: ישע"י נא, ד. ויקר" פ"ג, ג.
54) משחרב ביהמ"ק נולד משיח: ראה איכ"ר פ"א, נא ובמת"כ שם.

המחשבה והדיבור כמו בבע"ח, כח המדמה נחשב אצלו לפחיתות מאחר שלא נתברר בהתחלקות כח המחשבה והדיבור בחסרון כח השכל, אבל בעל שכל ומחשבה ודיבור אז כח המדמה והמצייר אמיתית דבר המושכל כמו שהוא נחשב למעלייתא, שהוא כח הדעת דוקא וכמבואר במ"א). אבל עכ"פ מובן שגדר ידיעה הוא בדבר שאפשר לאחרים להודיע בדיבור בהתחלקות, וא"כ אינו גילוי עצם הדבר כ"א התפשטות. כמו שאחד מודיע לחבירו על אדם שאין מכירו הסימנים שהוא בלבושיו ותוארו וכה"ג שהוא בדרך מקרי, שאם ירצה האדם ההוא להתפשט וישנה כל הסימנים שוב לא יכירנו. אבל אם מראה לו את עצם האדם או יצטייר אצלו באופן שיכירנו אפילו אחר כמה שינויים. וזהו נק' דרך הכרה.

וככל המשל הנ"ל מובן ההבדל שבין הודעתי שהוא גדר ידיעה שאינו [אלא] רק בהתפשטות אוא"ס למטה בעולמות, שזהו דבר שאפשר להודיע לאחרים כמ"ש כ"י: ידיעתי למען אשר יצוה כו' ושמרו דרך הוי', שבכלל הוא ענין שם הוי' דלתתא שנקרא הוי' ע"ש שהוא מהווה עולמות, שמהתהוותם נוכל לידע כח המהווה. וזו היתה השגת האבות ועבודתם ברצוא ושוב שלהם שהוא גימטריא תורה, שעז"נ קיים אאע"ה את כל התורה, וזהו הנק' כאן בכתוב בשם אל שדי שהוא מקור הגבול. אבל ושמי הוי', היינו הוי' דלעילא שהוא עצמות אוא"ס שלמעלה מהיות מקור למקור לעולמות, לא נודעתי להם שזהו גדר הכרה איך שרק בעצם הנשמה נתפס אמיתית מציאותו מה שא"א לגלות בעולמות, מפני שהעולמות אינם מכריחים אפילו ידיעת המציאות מעצמות אוא"ס. כידוע במ"א בענין ולא בחכמה ידיעה, שפי' שאינו ידוע אפילו בדרך ידיעת המציאות מתוך התבוננות העולמות, כ"א לנש"י מצד מ"ת שנגלה להם עצמות אוא"ס בפנימיות נשמתם, ולכן מכירים מצד עצם היחידה את עצמות אוא"ס. כי חכמה ידיעה נק' החכמה השייכת להשתלשלות העולמות, שידוע מציאותו מתוך ההתבוננות בעולמות ובביטולם למקור המהווה אותם. ועם שאינו ידוע מהותו, שהרי גם אם מתכנסים כו' אינם יכולים לברוא אפילו כנף יתוש אחד, מ"מ נק' חכמה ידיעה כמ"ש מה"ש: רבו מעשיך הוי' כולם בחכמה עשית. וה"ז כמו למשל המסתכל בציור נאה ונפלא, עם שאינו מכיר החכמה הנפלאה כי אינו יודע חכמת הציור, אבל מ"מ יכריחו לידע מתוך הפלאת הציור שהאומן הוי' חכם עמוק בזה. אבל אינו יכול לידע מתוך הציור אם האומן הוי' חכם גם בחכמות יותר עמוקים מה שאינו שייך לציור כלל, עד שחכמת הציור הוי' נחשב אצלו לדבר פחות, אם לא כשמכיר את המצייר בעצמו אז יכול לידע זאת.

וכן הענין למעלה, שלפי האמת חכמה שבמעשה בראשית ע"ז אמרו לאו"ה אורחא דמלכא לאשתעי במילין דהדיוטא, וחכמה עילאה היינו מה שמרומם ומנושא

(44) כי ידעתי למען אשר יצוה: וירא יח, דהדיוטא: ראה זח"ג קמט, ב. סידור שער יט. (45) מה רבו מעשיך הוי': תהלים קד, כד. התפלה יח, ד. לקו"ת אחרי כה, ד.

לאט עד שמתעורר הגאולה, ולמה הוי' בהיפוך זה, שמתחילה כתוב ויחי"י יעקב בארץ מצרים שבע עשרה שנה, וארז"ל²⁵ לא היו ימים טובים שהי' שרוי בטובה יותר מהם, ואח"כ נתעצם הגלות עד שמשנולדה מרים טעמו טעם מר בפ"מ בפ"ו שנים האחרונות שהוא גימטריא אלקים, וכשנתעורר הגאולה ע"י משה הכביד הגלות בגו"ר כנ"ל. וכן גם עתה בגלות האחרון ג"כ הסדר כך, ולכן נמשל ללילה שבלילה²⁶ בסופה הוא קדרוניתא דצפרא תוקף החושך. וכידוע דבעקבות²⁷ משיחא דוקא חוצפא יסגי כו', והו"ע מלחמת²⁸ גוג ומגוג שהו"ע תגבורת קליפת אפיקורסות. וע"ז שאל לפי סברתו ומאז באתי כו' (וכן עתה מאז שהתחילו לדבר דא"ח מזמן²⁹ הבעש"ט ז"ל ואילך נתרבו האפיקורסים דוקא). וע"ז השיב לו הקב"ה עתה דוקא תראה כנ"ל, והביאור שכללות ענין הגלות אינו מדה"ד שיפול עליו ב' השאלות, רק הוא מדת הרחמים, ולכן הוא הסדר באופן זה דוקא שהחושך מתגבר והולך דוקא, וכשמגיע למדריגה היותר תחתונה דוקא שאין למטה הימנה אז תתעלה פתאום במדריגה העליונה שאין למעלה הימנה כו', לכן אמור כו' וידעתם כי אני הוי' כו'.

ולהבין היטב איך מתורצים ב' השאלות ע"ז, הנה יש להקדים ענין סדר ההפטרות הנ"ל ג' דפורענותא שמבואר סדרן בשם סה"ק בהתחלת המאמר, וצריך להבין סדר זה מפני מה ההסתלקות הוא ג' וההתגלות הוא ז' וכנ"ל. דהנה ידוע שהאבלות הו"ע הסתלקות המוחין, והאבלות הוא מקור הנחמה וכמשי"ת. דהנה סדרן של הדברים בד"כ כך הוא (וכמשי"ת איה"ש אח"כ באריכות ע"י משל כללות הסדר הנ"ל), משלימותן של מוחין הקודמים נתעורר במקור מוחין חדשים יותר נעלים, והם הנק' מוחין דעתיקא, ומהתעוררות מוחין החדשים נעשה הסתלקות מוחין הקודמים, וההסתלקות הוא בד"כ בג' בחי' בעילוי אחר עילוי כנגד ג' מוחין חב"ד, וההסתלקות ממוחין הקודמים הוא סיבה להתגלות מוחין חדשים היותר נעלים. רק שמתחילה הם נגלים בז' מדות של המשפיע ונעשה מזה נהירו דאנפין אצל המשפיע, והמקבל מתנחם בזה שרואה פנים צהובות אצל המשפיע ומקווה ע"ז לגילוי יותר נעלה, וע"ז מכין א"ע ומפשיט

(24) ויחי יעקב בארץ מצרים: ויחי מז, כח. (25) וארז"ל לא היו ימים טובים שהי' שרוי בטובה יותר מהם: ראה בעה"ט עה"פ. וראה פי' אדה"ז ב"היום יום" – יח טבת. (26) שבלילה בסופה הוא קדרוניתא דצפרא: [נ"א כאן: ובלילה קודם עלות השחר הוא קדרוניתא דצפרא]. ראה מדרש תהלים פכ"ב בתחילתו. וראה אמרי בינה לאדהאמ"צ בפתח השער ספ"ט ופי". (27) דבעקבות משיחא דוקא חוצפא יסגי: (28) מלחמת גוג ומגוג שהו"ע תגבורת קליפת אפיקורסות: ראה כתר שם טוב (הוצאת קה"ת) סי' קסג. (29) מזמן הבעש"ט ז"ל ואילך נתרבו האפיקורסים דוקא: ראה עוד להלן פיסקא: ולכן בסוף הגלו. לשון המאמר כאן נעתק ג"כ בהוספות בסוף כתר שם טוב (השלם) סי' ת'. וראה מאמרי אדהאמ"צ קונטרסים ע' עדר: וכמ"ש במ"א בארוכה בענין האפיקורסים שהיו בימי הבעש"ט הקדוש ז"ל נ"ע.

א"ע בב' מיני הפשטות לקבל גילוי החדש מן המשפיע. וכשרואה המשפיע הפשטת המקבל נתעורר המשפיע לגלות לו מוחין חדשים, כידוע שחלל ריקן של המקבל מעורר לתענוג הפשוט של המשפיע להשפיע. וכששומע המקבל מוחין החדשים מפי רבו, נעשה אצלו שמחה ותענוג כמו שהוא אצל רבו, ועוד נעלה יותר מפני שאצלו הוא חידוש יותר. זהו כללות הסדר מגלות מצרים וגלות האחרון, ועד"ז קבעו בכל שנה מן הסתלקות לוחות הראשונות עד התגלות לוחות האחרונות כמשנת"ל בענין ההפטורות.

ולהבין ביאור הדברים הנ"ל, יש להקדים ע"פ מש"ל מן השפעת שכל הרב לתלמידו (שהוא המשל היותר מכוון לענין השפעת אלקות בעולמות, כמבואר בס' אור תורה מהמגיד נ"ע). דהנה רב גדול המשפיע שכל לתלמידו, הנה בכל דרוש פרטי הוא כלול מפרצוף שלם מ"ס, דהיינו שיש השכלת הדרוש והחידוש שבו והמדות של המשפיע דהיינו דברים היוצאים מן הלב. ומה גם שיש מדות בהדרוש בעצם כמו ההוראה שיוצא מהחידוש כמו כשר פסול וכיוצא, או התפעלות אהוי"ר לד' היוצא מנושא של הדרוש, וכן דברי מוסר של הדרוש שהוא הנהי"י היינו ההסכם לפו"מ להיות סו"מ ועש"ט. ולכן בריבוי השומעים של הדרוש כ"א מקבל לפ"ע הכלי שלו, ולכן אין הכל מקבלים בשוה. אבל התלמיד הנק' מובהק שהוא חלל ריקן ממש, וממנו לא נאבדה אפילו תיבה אחת מדברי רבו, הנה מכל דרוש פרטי הוא נבנה בפרצוף שלם, שנולדים אצלו מוחין חדשים והשכלה חדשה ומתפעל באהוי"ר מחדש מכל דרוש פרטי, וכן הנהי"י נעשה אצלו מכל דרוש פרטי סדר עבודה והנהגה חדשה, וממילא הוא מקבל תענוג מאד מדברי רבו. והנה אנו רואים שהגם שהמשפיע בשעה שהוא דורש לפני תלמידו כבר מסודר אצלו הענין במחשבתו, כמ"ש אז"כ³⁰ ראה ויספרה כו' ואח"כ ויאמר לאדם כו', צ"ל ב' מיני הכנות מקודם לעצמו קודם שמגלה בדיבור לתלמידו, כנגד ד' אותיות הוי". כמ"ש ראה בחכמה ויספרה בכינה, שהו"ע כלל ופרט השכל לעצמו, ואח"כ מכינה במחשבה לצורך המקבל בדרך כלל מקודם והו"ו הוא, ואח"כ מכין בדרך פרט לצורך המקבל שהוא ה"א אחרונה (כמ"ש שיערי"ב³¹ בכח מה שעתידי להיות בפועל). כי צריך הרב לשער איכות כלי המקבל בכלל ובפרט, לסדר הדברים במחשבתו איך להסביר להמקבל בפרט. וזהו וגם חקרה ויאמר לאדם בדיבור בפו"מ לתלמידו.

עכ"ז אנו רואים לפעמים בשעה שדורש לתלמידו באיזה ענין, נופלים לו להרב המצאות חדשות יותר נעלים הרבה מכפי שסידר במחשבתו בענין זה שדורש. כגון קושיא יותר עמוקה או תירוץ יותר נפלא ועמוק מה שלא השכיל זה מקודם בשעה שסידר את הדרוש במחשבתו. והוא מכמה טעמים, הא' מה

30) אז ראה ויספרה: איוב כח, כו. ראה מק"מ לזהר בראשית טו, א. מאמרי
31) שיער בכח מה שעתידי להיות בפועל: אדהאמ"צ קונטרסים ע' רא. וש"נ.

הגלות מצד שהאבות הגיעו לתכלית שלימותם עד שכרת הוי' את הברית עם אברהם עי"ז נתעוררו מוחין חדשים יותר נעלים שהו"ע מ"ת, וההתעוררות הוא סיבת הסתלקות מוחין הקודמים. וההסתלקות הוא בעילוי אחר עילוי כנ"ל, וממילא נעשה בבי"ע מיעוט חיות אלקי במיעוט אחר מיעוט. ולזה סדר הגלות הוא כן שנתחזק בכי"ג בגו"ר, עד שההסתלקות שהוא סיבת הגילוי פועל שהאור חדש הנ"ל יתגלה לגמרי באצ"י כנ"ל, אז נעשה בבי"ע פסיקת החיות כעין נעלמה, תוקף ההסתר ותגבורת הקליפה. אבל זהו סימן שהמוחין החדשים הנגלים במקורם יתגלו למטה ע"י הכנת המקבל כמ"ש ויצעקו"ב בני ישראל, ואז יתגלו גם למטה בבי"ע כמו למעלה באצ"י בתוספת גילוי אוא"ס עד שיכנעו הקליפות ויאבדו לגמרי.

ולכן צריך לבאר היתרון שבמוחין דמ"ת שנתעורר בברית בין הבתרים ונגלה למטה לאחר יצי"מ, נגד קיום התורה דהאבות שארז"ל⁴¹ קיים אאע"ה את כל התורה עד שלא ניתנה, ועז"נ וארא אל האבות באל שדי ושמי הוי' לא נודעתי להם. הנה אל שדי הוא מקור הגבול, כמארז"ל⁴² בתחילה ה' העולם נמתח עד בלי די עד שאמר לעולמו די, שהו"ע כח המגביל שלא יהיו העולמות בבחי' א"ס (וזהו בכח העילוי למעלה עד אין קץ. ויש פ"י אחר בכח הירידה שלמטה עד אין תכלית, שהי' נמתח עד בלי די באופן שהיו העולמות והנבראים מגושמים ביותר עד שהדומם הגשמי ה' נחשב רוחני לגבי, כמו עתה המלאכים לגבי דצח"ם הגשמיים. ולא נוכל לצייר זה איך הוא מאחר שאמר לעולמו די לירד ולהתגשם, ומה שנשאר בכח ויכולת הא"ס אין בכחינו לצייר בכח השכל הניתן לנו כמ"ש במ"א). ושמי הוי' לא נודעתי להם, הגם שכתוב אצל האבות וירא אליו הוי', וכן מקראות רבים להוי' הנראה וכיוצא, הוא רק בחי' שם הוי' דלתתא שנק' הוי' ע"ש שמהווה שהוא מקור לעולמות, אבל בבחי' הוי' דלעילא שעז"נ ושמי הוי' שהוא כמ"ש אני"ג⁴³ הוי' הוא שמי, שהוא מרומם ומנושא מלהיות מקור למקור לעולמות, לא נודעתי להם.

וזהו כמו שפירש"י ז"ל לא הודעתי אין כתיב כאן אלא לא נודעתי, לא ניכרתי במדת אמיתית שלי. כי ע"ד הפשוט ההבדל בין גדר ידיעה לגדר הכרה, שהידיעה נופל בהתפשטות הדבר וההכרה הוא בעצם הדבר. כמו ההבדל שבין סימן לטביעת עין, שהסימן הוא רק מקרי הדבר והתפשטותו, והטביעת עין הוא חקיקת עצם הדבר כמו שנצטייר בעצמות נפשו. ולכן הסימן יכול לגלותו בדיבור אף כשאין החפץ בפניו, משא"כ טב"ע א"א לגלות בשום אופן בדיבור כ"א כשהחפץ הוא בפניו יכול להכירו. והוא בדרך הכרה כללית בציור כח המדמה שלמעלה מהתחלקות אותיות המחשבה והדיבור (כידוע שלגבי מי שחסר כח

40) ויצעקו בני ישראל: בשלח יד, י. בלי די: תגיגה יב, א. וראה גם ב"ר פ"ה, ח.

41) שארז"ל קיים אאע"ה את כל התורה עד פמ"ו, ג. פלח הרמון ויקרא ע' עב.

42) שלא ניתנה: ראה יומא כח, ב. אני הוי' הוא שמי: ישעי' מח, ח.

43) כמארז"ל בתחילה ה' העולם נמתח עד

וכשמגיע להסתלקות כזה עד שלא נשאר בה אפילו חיצוניות מחשבתו ודיבורו, דהיינו שנשתק לגמרי, שזהו אצל המקבל נק' פסקא דחיותא, אזי הוא סימן שנקלטו המוחין החדשים אצל המשפיע בכח הדעת שלו, שהוא ההסתלקות באמיתית הנקודה לאחר שנתבררו הפרטים במוח בינתו וכבר מוכן המושכל החדש אצל המשפיע לגמרי. ולכן מתגלים תחילה בז' מדותיו של המשפיע שמתפעל מזה, כי הדעת הוא מקור המדות כידוע. והארת מדותיו של המשפיע שהוא נהירו דאנפין שלו, בוקעין ומאירין בתחילה בדרך מקיף על המקבל שיהי ממנו תנחומין וקיווי ובטחון על חסדי המשפיע, שעיי' מתחזק גם בחושך היותר גדול שלשעה הו"ע פסיקת החיות כנ"ל עיי' שנפסקו דברי רבו, עכ"ז הוא מאמין ומקווה לאור גדול יותר כנ"ל. ואח"כ המקיף הזה בוקע בהמקבל גם בפנימיותו, שיכוין מוחו ולבו לקבלת חדשות.

וההכנה הוא בב' ענינים, א' שנפנה מוחו ולבו מכל מחשבותיו והשכלותיו הקודמים שיהי' כלי ריקן לגמרי, והב' שמתקרב א"ע אל המשפיע לשמוע מפי רבו ע"ד עשה אונך כאפרכסת. ויובן ב' הפשטות האלו יותר מהעדרו, כי יש מי ששומע היטב וקולט אפילו אותן האותיות שאינם מובנים לו רק שיצאו מפי רבו, וצריך עדיין לדקדק בהם ולהבינם, אבל אינו מפשיט א"ע מהשכלותיו הקודמים, באופן שכל ידיעותיו והשגותיו בדברי רבו הוא רק עפ"י ידיעותיו הקודמות, ולכן לא יגיע לדעת רבו כ"כ כמו מי שמפשיט א"ע מכל ידיעותיו הקודמים ורוצה לידע דברי רבו עפ"י כוונת רבו בלבד. ויש מי שמפשיט א"ע ביותר ומניח ומסלק ידיעותיו הקודמים, אבל אינו מקבל [אלא] רק דברים המובנים מפי רבו, והדברים שיצאו מפי רבו ואין לו שום הבנה בהם אינו קולט אותם כלל. והדברים מובנים לכל בעל נסיון (וההסבר בזה ארוך מאד). אבל עכ"פ ההכנות הללו בהמקבל מעורר את התענוג הפנימי של המשפיע להשפיע, כי גם הוא מניח ומסלק א"ע לצורך המקבל, ואח"כ הוא מתקרב א"ע אל המקבל ומודדו בכלל ובפרט לפ"ע ההשפעה שרוצה לגלות. וממילא נעשה להמקבל תענוג יותר נפלא ונעלה מכפי שמקבל בהשפעה הקודמת, אפילו קודם הסתלקות המוחין, כי המוחין דקעת הם יותר נעלים ורמים באופן שאצל המשפיע בעצמו הוא דבר חדש.

והנה עפ"י משל הנ"ל יובן תשובת הקב"ה למשה רבינו ע"ה ששאלו לדעתו שהוא מדה"ד, ועפ"י חקר להבין שרש הדין ושוורת הדין כנ"ל באריכות בשתי השאלות. ועיי' השיבו הקב"ה בתחילה עתה דוקא תראה, מאחר שכעת נהפך לגמרי החיות אלקי באופן שדבר הוי' שבעשרה מאמרות אינם מאירים כלל למטה, עד שיוכלו להכחיש מציאות אלקות לגמרי ולכנותו בשם דברי שקר ח"ו, הנה זה לך האות שכבר נתגלו המוחין החדשים דעשרת הדברות למעלה שהוא מוחין דעתיקא כמשי"ת, עד שיוקלטו בדעת דאצי' ובז' מדות. והנה עתה יתגלו למטה בכי"ע באופן שכל הקליפות יאבדו ויבוטלו וביד חזקה ישלחם. ואח"כ ביאר לו בפרט במ"ש וידבר אלקים אל משה, שמה שלפי דעת משה הוא דין קשה, ביאר לו שאינו כן, ויאמר אני הוי', שהוא אמירה רכה והו"ע תכלית החסדים. כי סיבת

שבמחשבה נסקרים האותיות בסקירה אחת, ואפילו בהרהור שמהרהר באותיות איך לדבר עכ"ז אינם מחולקים האותיות כ"כ כמו בדיבור בפר"מ שמחלקים האותיות עיי' ה' מוצאות. וזהו כלל גדול שהתחלקות הוא מברר, כידוע בכ"מ שעז"נ כלל איצטריך לפרט, כמו שבבינה מברר כח החכמה. אבל בסקירה כללית יוכל היות הטעות א"ע, ולכן אמר חיים³² הם למוציאיהם למוציאיהם בפה דוקא. וזהו אפילו כשלומד לעצמו כמא' השמע³³ לאזניך מה שאתה מוציא מפין דוקא, ומכש"כ כשהוא מדבר לפני זולתו, הגם ששיער מקודם קושי הקליטה של המקבל והכין במחשבתו אותיות מצומצמים להסביר לו את השכל, עכ"ז אינו דומה ההכנה בכח במחשבה כפי שיוצא אח"כ לפועל ורואה את פני המקבל, ופוגע פנימיות הרצון של המשפיע שיוקלט דוקא בכלי המקבל בפנימיותו, עם קושי הקליטה של המקבל שרואה שהאותיות שלו סולדין לאחוריהם ואינם נכנסים בתוכיותם. והרב כשמבין זה מוכרח להוסיף לו דברים וביאורים מה שלא הכינם מקודם במחשבתו, או להעתיק לו הדברים מלשון ללשון, ועיי' נתעורר אצל הרב בעצמו פנימיותו של השכל ההיולי הקבוע בנפש המשכלת, ולכן נתעורר אצלו נעלמות עיי' אור חוזר הנ"ל. ומכש"כ אם המקבל מקשה קושיות, כידוע בר"מ³⁴ יוחנן וריש לקיש שעיי' שהי' מקשה כ"ד קושיות ומותיב כ"ד פירוקא וממילא מרווח שמעתתא. ובאמת עיקר הטעם מה שעיי' הדיבור לתלמידו נתעורר לו נעלמות ומחודשות בעילוי אחר עילוי באין ערוך, מטעם נעוץ³⁵ תחילתן בסופן, כי מחמת שהשכל הקדום הגיע לתכלית שלימותו בסוף מעשה שלו, שמתחילה נתקבל אצל המשפיע בכח החכמה שלו כמש"ל ע"פ אז ראה, ונתחלק בפרט בכח בינתו כמ"ש ויספרה, ואח"כ עיי' המדות ומל' ירד השכל עד הדיבור, ועיי' עקימת³⁶ שפתיו הוי מעשה דהוא סוף שבעליון שאין למטה הימנו, סוף מעשה שלו נעשה תחילה אצל המקבל כידוע, עיי' התעוררות נעיצת התחלה שהוא העלם כח המשכיל, ועיי' נתעורר מחודשות ונעלמות אצל המשפיע בעצמו.

והנה אם באמצע השפעת הרב שדורש לפני מקבל כזה שנק' תלמיד מובהק, שהוא מקבל חיות מדברי הרב ומתענג ומשתעשע כנ"ל והמשפיע מדבר בכל פנימיותו, ובאמצע השפעתו נפלה לו להמשפיע סברא יותר עמוקה וחדשה באין ערוך יותר נעלה מסברא הקדומה והסדורה לו במחשבתו (עיי' שלימות של מוחין הקודמים כנ"ל), והנה שיאמר תיכף ומיד הסברא החדשה שנפלה לו במחשבתו זה אי אפשר, כי עדיין לא נרגשה אצלו ההמצאה החדשה כ"א במוח החכמה בדרך כלל ולא פרטה עדיין במחשבה גם לעצמו, כידוע שבסקירה כללית יש עדיין חשש הטעיית עצמו שיש כמה הברקות ואח"כ כשנפרטו ונתבררו נדחים

32) חיים הם למוציאיהם למוציאיהם בפה: משלי ד, כב. עירובין נד, רע"א. וראה הל' ת"ת לאדה"ז פ"ב ס"י"ב.
 33) השמע לאזניך מה שאתה מוציא מפין: סע"ב.
 34) בר' יוחנן וריש לקיש: ראה ב"מ פד, סע"א. וראה גם תוי"ט נח עב, א, וכמ"מ שם.
 35) נעוץ תחילת בסופן: ס"י פ"א, מ"ז.
 36) עקימת שפתיו הוי מעשה: ראה ב"מ צ, ברכות יג, א.

לגמרי, כענין טיפה שאינה הוגנת שאינה ראוי להזריע שנפלטת לגמרי. ומכש"כ לומר לתלמידו זהו בודאי מן הנמנע, כי צריך עדיין ב' מיני הכנות בכלל ופרט לצורך המקבל כנ"ל בפירושו הכינה וגם חקרה. והנה אם הרב ידחה המצאה זו החדשה שנסקרה אצלו לזמן אחר שיחשוב אז בזה, וכעת לא ירצה לפסוק חיותו של המקבל ששומע ומתענג וידבר הדרוש כפי שהכין מקודם, הנה יכול להיות שאח"כ כשירצה לזכור על אותה הסברה וההמצאה שנסקרה אצלו במוחו לחשוב בזה, תתעלם ממנו לגמרי ותשכח ממנו. כי כל גילוי אור שנגלה מהמאור ולא מצא כלי להתיישב בה, טבעו ליכלל במקורו. וכשעולה בדרך אור חוזר נתעלה במקורו בעצמיות יותר, מחמת שכל אור חוזר חוזר לקדמותו. והוא יותר נעלה ונעלם מכמו בתחילתו, ולכן לא אמרו חוזר לתחילתו, כי התחלה היא מבסוף שבעליון והוא מחיצוניותו של כח המשכיל שהוא כח ההשפעה, ואח"כ כשעולה בדרך אור חוזר נתעלה בפנימיות של כח המשכיל שהוא מצד הדביקות שבו למקורו. שלכן אמרו רז"ל קשה³⁷ עתיקא מחדתא. וע"ד הקבלה, מתחילה מקור השכל הוא מח"ס וכשעולה בדרך אור"ח ע"י שכחה נתעלה לחכמה שבגלגלתא.

והנה לפ"ז אם הרב מייקר בהשכלתו ולא ירצה לדחות ההמצאה החדשה שלא תאבד לגמרי, מוכרח לעיין בה תיכף כשנסקרה במוח החכמה שלו, ממילא נסתלק פנימיותו מההשכלה הקדומה, וכל שמעיין בעומק יותר, יותר מסתלק פנימיותו מהשכל הקדום. ובפרט הם ג' מיני עליות והסתלקות בעילוי אחר עילוי, כנגד ג' מוחין חב"ד. כי מתחילה כשהמצאה החדשה עדיין נסקרת בכללותה במוח חכמתו מרחוק, עדיין אפשר שידבר הרב חכמתו הקדומה כמו שסידר מתחילה להשפיע להתלמיד, רק ע"י שפנימיותו הוא טרוד בענין ההמצאה החדשה, ממילא יתמעט החיות מהשפעתו הקדומה. כידוע שאינו דומה אם המשפיע דורש וכל פנימיותו בההשפעה, אם כשהוא דורש ומדבר מן השפה ולחוץ ובפנימיות המחשבה הוא קשור להשכלה אחרת, שאין מאירים אז פנימיות המוחין והמדות בהשפעתו, וממילא מרגיש המקבל מיעוט החיות נגד השפעתו הקודמת. ואח"כ כשנתקרב השכל וההמצאה החדשה למוח בינתו של המשפיע, כי ע"י שמעלה פנימיות מחשבתו אל ההמצאה והברקה החדשה ע"י מתקרבת ההברקה הנ"ל לעומק בינתו ומרגיש הפרטים הכלולים בה, וממילא אז מתמעט יותר החיות מדיבורו בשכל הקדום עד שאפשר שיתבלבלו הצירופים מהדיבור של המשפיע, כאדם שטרוד בעומק במחשבה אחרת ומדבר דיבור והשכלה אחרת, הנה לבד שאין אלו הדברים מכילים פנימיות המוחין והמדות כענין דברים היוצאים מן הלב שיאירו בלב המשפיע, הנה גם סדר הדברים הם מעורבים ויכול להיות שיכניס בתוך הדברים איזה תיבה שהיא מעין מחשבתו הפנימית שאינה שייכת כלל לדיבורו החיצוני שמדבר מה שהכין מתחילה כנ"ל, וממילא נעשה ע"י אצל המקבל מיעוט החיות ביותר. כי אפילו בדברים המסודרים של רבו הרבה עמל

ויגיעה צריך המקבל עד שיגיע לדעת רבו, ומכש"כ עתה שהדברים בלתי מסודרים.

והנה אצל המשפיע כל כמה שמעלה מחשבתו ומסלק אותה מההשפעה הקודמת, הנה ההמצאה החדשה מתקרבת אצלו ביותר, עד שנתפסת גם במוח הדעת ומרגיש אמיתית הנקודה, שהוא הכלל אחר הפרטים דבינה, וממילא אז יפסוק הדיבור שלו לגמרי וישתוק ממש³⁸. ובזה נעשה פסיקת החיות לגמרי אצל המקבל, ששמע ההשפעה הקודמת מרבו והי' מתענג ומשתעשע מדברי רבו ונבנה בפרצוף שלם מדרוש פרטי כנ"ל באריכות, ועתה נפסק החיות שלו לגמרי.

אמנם הרב המייקר במושכלות, ע"י שנולד אצלו שכל חדש ומרומם ביותר מהשכלתו הקדומה, נעשה אצלו צהיבת פנים כענין צהבו³⁹ פניו ע"י שמצא תוספתא חדתא, ומתפעל עתה מהחידוש שנתגלה לו עתה, וזהו נק' התגלות מוחין דעתיקא בז' מדות של המשפיע. והנה המקבל כשרואה בפני רבו שצהבו פניו אחר כל העילויים וההסתלקות שראה בהשפעת רבו הקודמת, הגם שאצלו לע"ע נפסק החיות מקבלתו השפעה הקודמת, עכ"ז הוא מתנחם ומקווה להשפעות יותר נעלים מה שהוא דבר חדש גם אצל המשפיע. כי ידוע לו שבנין הזכר מהחסדים כו' וטבע הטוב כו' ומסתמא יגלה לו גם ההמצאה החדשה. אכן צריך לו לעורר את רבו מחדש שירצה להשפיע לו החידוש, וידוע שחלל ריקן של המקבל והנחת עצמותו מעורר תענוג הפשוט של המשפיע להשפיע לו, ומאחר שעתה מייחל וממתין להשפעה נעלית יותר, הוא מכין א"ע ומפשיט ביותר א"ע בבי' מיני הפשטות, היינו הנחת כל עצמותו ולהתקרב א"ע להיות רק נקודה תחת היסוד המשפיע. וכשרואה הרב שהמקבל מכין א"ע ביותר לקבל השפעות חדשות, ע"י נתעורר תענוג הפשוט שבמשפיע להשפיע לו החידוש שנתחדש, וממילא נעשה אח"כ שמחה ותענוג אצל המקבל כמו אצל המשפיע, וביותר מכמו שהתענוג אצל המשפיע, מחמת שאצל המקבל גם ההשפעה הקודמת היתה חידוש אצלו, ומכש"כ מה שהוא חידוש אצל המשפיע. ע"כ תורף המשל.

נמצאנו למדים איך ששלימות מוחין הקודמים ע"י שהגיעו לסוף מעשה שהוא הדיבור להמקבל, הוא סיבה להתעוררות מוחין חדשים יותר נעלים שהוא מוחין דעתיקא (ע"י נעיצת התחלה) והתעוררות מוחין חדשים הוא סיבה להסתלקות מוחין הקודמים כנ"ל במשל), וההסתלקות הוא בג' מוחין חב"ד, אבל ההסתלקות הוא סיבת הגילוי מהמוחין דעתיקא כנ"ל במשל. שאילו הי' דוחה הסקירה לזמן אחר להרהר בה ולא הי' מסלק פנימיות מחשבתו מההשכלה הסדורה לו בפיו, הי' אפשר שתתעלה למקורה ותסתלק לגמרי. וכל שההסתלקות יותר בפנימיות ועומק מחשבתו, יותר נגלה ונתקרב אצלו החדשות בתוספת יותר.

(38) ממש: נו"א: מעט. ירושלמי שבת פ"ח, ה"א. מאמרי אדהאמ"צ

(39) צהבו פניו . . . תוספתא חדתא: ראה קונטרסים ע' שדמ. וש"נ.

(37) קשה עתיקא מחדתא: ראה יומא כט, א.